**והא קא עביד גומא.** תימה למשמע דשייך גומא לקח בעפר תיחוח וכמשמע פרק כירה (דף לט. סה) תמרי מן טומנין בילה בחול ג) (רב) תמר גזרה שמא יטמין ברמץ ד) (ור' זירא) תמר גזרה שמא יזיז עפר ממקומו ה) מפי בינייהו מיבעי עפר תיחוח פירוש למ"ד שמא יטמין ברמץ מיבעי לגמגר אבל למ"ד שמא יזיז אין כאן משום שמא יזיז וי"ל דהתם מיירי בכל המקום סביב עפר תיחוח וכשמגביה הבילה מן טופל הקרקע ואין ניכר כאן שום גומא אבל הכא מיירי שהוא קשה סביב והעפר תיחוח בשמעת ומ"ש כשמגביה (ע) (הבילה) נכרת הגומא: **ואינו צריך אלא לעפרה פטור.** משום ו) דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה ופטור עליה ומיהו מ"מ פטור אבל מקור לכתחלה וי"ל דמשום שמחת י"ט מותר לפיל לכתחלה ומ"מ אם כן למה לי דקר נעוץ וי"ל דמ"מ בעינן שיהא מוכן מערב יום טוב א: **הכי** קאמר **ואפר כירה מוכן הוא.** ותימה לתמרי בפרק כסוי הדם (חולין דף פח: ושם) ב"ח מומרים אין מכסין בהפר לחפר לא מקרי עפר והיכי ו) קאמר הכא לחפר מוכן הוא לעשות כסוי לכ"ע להא קתני ליה גבי זוין בתמני' וי"ל למתא להכא בחפי נפשה קאמר רבה כלומר ואפר כירה מוכן הוא לענין טלטול אבל דבריה כגון לכסות בו צואה וכיוצא בו אבל לא קאי אכ"ע י"ל להתם מיירי בהפר חוכלין למינו מגדל בממין אבל הוא הלכך הוא מוכן ואינו מגדל בממין אין מכסין בו אבל הכא מיירי בהפר עליס דמגדל בממין ואע"פ דלא מקרי עפר מכסין בו דקאמר דבר המגדל בממין אע"ג דלא מקרי עפר ואי מקרי עפר בשום מקום אע"ג דלא מגדל בממין מכסין בו בתניא היה הולך בספינה ואין לו עפר לכסות שוחק דינר זהב ומכסה בו היה הולך בספינה ואין לו עפר לכסות שוחק טליתו ומכסה בו ופריך מאבל הפר המקרי עפר שנאמר ונקמו לטומת מעפר שרפת החטאת ולכך שוחק טליתו ומכסה בו אלא דינר זהב מנא ליה ומשני לכתחיל עפרות זהב ושריפת טלית לא מגדלי ממחים ולכך הוצרך הפסוק לומר עפר דכל דבר המגדל ממחים מרבינן התם מקרא דוכסקו (ויקרא יז) אע"ג דלא מקרו עפר כגון נסורת של מרגיים דקה ועפרת של פשתן דקה ושחיקת כלי מתכות ו"ח הפר כירה וחול הדק ועפרת של פשתן ופיל ומגופה שכתבתן מותר לכסות: **אמר** רב יהודה **לא** שנו **אלא שהוסק מערב י"ט** וכו'. נראה דהכי הלכתא דהא מייתי ליה סייעתא מבריית ועוד דליכא מאן דפליג דתפי' ר"ח מודה דהמי דהוסק בי"ט דהוי גולד גמור דמעיקרא עלים והשתא חפר והוי כמיל בעיבא מבלע בליעי ד (עירובין דף מה:) ה) דמודה ר"ח ור"ת ומנו הילך מנו מסלקין חפר הכירה בי"ט לחפות הפשטיד"ה אע"ג שאין רוחו נעלות בו בילה ואומר הר"ר יצחק דמוקמה מיני מסור לטלטל בי"ט בשביל חוכל נפש ושמחת י"ט ורמיה מדלקמן פרק לדין (דף כח:) ו ובירושלמי מפרש דהכא מיירי בשאין שחט שרי אע"ג שהוסק בי"ט שלא לעקור מלות כסוי: **ואמר** רב יהודה **מבנים אדם מלא קופתו עפר** וכו'. ות"ת מה בא להוסיף על הברייתא דקתני חפי' הכנים לגנתו או לחורבתו וכ"ש מלא קופתו וי"ל דלפי' רש"י ניחא דכשהכנים עפר לגנתו מיירי שהכנים הרבה ביחד וכל זמן שהוא צבור בעתו עליו לכל נרכו ואינו בטל מגד קרקע אבל הכא מיירי שלא הכנים הרבה רק מלא קופתו מעט (מפני) עפר וס"ד דיבטל מגד קרקע ק"ל י"ל דהתם לא מיירי רק לכסות בו אבל שאר נרכיו לא והכא משמעינן דהואיל ומלא קופתו עפר עביד בו כל נרכו: **ואי איתא לבסייה בדרב** יהודה. משמע דקאי אסיפא וכן פי' רש"י בסמוך דהאי דקאי אסיפא ועל כרחך ל"ל דקאי אסיפא דאי קאי אריפא מאי פריך לכסייה בדקר נעוץ הא ב"ה סבירא להו לכתחילה לא ישחוט וכו' וכי פריך הש"ס אבל תימה מדפריך בסמוך והא סיפא וכו' מכלל דעד השתא מיירי בריפא וי"ל דלעולם קאי אריפא ולא גרסינן בדקר נעוץ אלא גרס לכסייה בחפר כירה עוד י"ל דלמה שפירש ר"ת לקמן (דף ט: ד"ה אמר ר"י) ניחא דפירש שמוחלפת הסיטה דבית הלל אומרים יחפור בדקר ויכסה וב"ש אומרים לא ישחוט והשתא פריך שליפא דבית הלל: **אי** הכי **מאי אירא בפק אפי'** ודאי **נמי.** תימה מאי אמרת בשלמא שייך הכא ט) אפי' כי ליתא דרב יהודה שייך להקשות הכא לכסייה בדקר נעוץ וכו' ונראין לשנויי דליתא ליה ג) וי"ל דהכי פי' מאי אמרת בשלמא דליתא ליה דרב יהודה לא קשיא ליה מבריית דתניא למימר דליתא ליה דקר נעוץ ואפר כירה דבני מדם לא שכיחי שיש להם דקר נעוץ ואפר כירה שהוסק מערב י"ט ודבר יהודה אית ליה שיש לו עפר מזומן דשכיח הוא טפי ומ"מ אין לכתוב כדרב יהודה בעפר דליתא לדרב יהודה ואין הלכה כרב יהודה ואין להקשות מאי מיירי סיפא דוקא יהודה ודקר נעוץ ליתא לדרב יהודה ודלמי ליתא לדרב יהודה לעניין שמכסה בו כשהוא ודלמי חיה או עוף אבל מה שאמר רב יהודה ועושה בו כל נרכו לא סבירא לן כותיה ולא שרי לכסויי בו כוי אבל כיון דליתא לדרב יהודה צריך ליה לשנויי דליתא ליה כל הני ואפי' עפר מזומן אין לו ומש כן אפי' ודאי נמי:

והא

**בעפר** תיחוח והא קא עביד גומא דאמר ר' אבא החופר גומא בשבת ואינו צריך אלא לעפרה פטור עליה: שאפר כירה מוכן הוא: אפר כירה מאן דכר שמיה אמר רבה הכי קאמר ואפר כירה מוכן הוא אמר רב יהודה אמר רב לא שנו אלא שהוסק מערב יו"ט אבל הוסק ביום טוב אסור ואם ראוי לצלות בו ביצה מותר הכנים עפר לגנתו ולחורבתו מותר לכסות בו ואמר רב יהודה מכנים אדם מלא קופתו עפר ועושה בה כל צרכו דרש מר זוטרא משמיה דמר זוטרא רבה והוא שייחד לו קרן זוית מיתיבי כוי אין שוחטין אותו ביו"ט ואם שחטו אין מכסין את דמו ואי איתא לכסייה כדרב יהודה ולטעמיך לכסייה באפר כירה או בדקר נעוץ אלא דלית ליה הכא נמי דלית ליה אי הכי מאי אירא ספק אפילו ודאי נמי לא לא מבעיא קאמר לא מבעיא ודאי דלא לשחוט אבל ספק אימא משום שמחת יו"ט לשחוט ולא לכסייה קמ"ל

והא

## הגהות הב"ח

(ע) תום' ד"ה בעפר וכו' כלשמגיה העפר ליכלת הגומא:

## מוסף רש"י

**החופר גומא בשבת.** בונה בנין הוא, ומש מינו בגרך לה אלא ליטול את העפר, אף על פי שהבנין בנוי אינו חייב משום בונה (חגיגה י.). ואין כאן משום בונה בנין, דקלקול הוא ומלריעה נמי לא חזית, אבל אם היה ניכר לה חייב משום בונה (שבת נג:). **מכנים אדם מלא קופתו עפר.** לכסות בו לואה ורוק ומערה העפר בציבו לאדץ ונוטלו ממיל לכל נרכיו (שבת נ:). **והוא שייחד לו קרן זוית.** דהוי כמוכן ועומד לכך, אבל נתנו בחמצע ציבו ממדרס רגלים, הרי הוא בטל לגבי קרקעית הבית ומוקלה ואסור (שם). **כוי אין שוחטין אותו ביו"ט.** משום דלמא בעי כסוי ומסתפק לו מחלינן יו"ט אם שחטו (חולין פג: ובני"ז שם עמ:).

## מוסף תוספות

א. דמוקצה גמור לא רצו להתיר משום שמחת י"ט.

ב. דהמים בעבים לא מינכרי, הוה להו כדבר מחודש לגמרי. רשב"ם עירובין מה: ד"ה ומים.

ג. ואז שייך להקשות מאי אירא ספק וכו'. תר"פ.

## רבינו חננאל

פיסקא ואפר הכירה מוכן הוא. תניא כשאמרו אפר כירה מוכן לא אמרו אלא שהוסק מעיו"ט, אבל אם הוסק ביו"ט אסור. ואם ראוי לצלות בו ביצה מותר. הכניס עפר לגינתו ולחורבתו מותר לכסות בו. אמר רב יהודה מכניס אדם מלא קופתו עפר ועושה בו כל צרכיו. ואסיקנא והוא שייחד לו קרן זוית. ואותבינן עליה מיהא כוי אין שוחטין אותו ביו"ט ואם שחטו אין מכסין את דמו, ואם איתא ליכסייה כדרב יהודה, כלומר בעפר שהכניס. ודחינן ולטעמיך ליכסייה בדקר נעוץ או באפר הכירה, אלא דלית ליה אחד מהן לא עפר ולא דקר נעוץ ולא אפר הכירה. אי הכי אפילו צבי או עוף ודאי לא ישחוט שאין לו במה לכסות את הדם. ו) [ושנינן דלא מיבעיא קאמר וכו'].

ו) נראה למחק וכ"ל.

נר א מיי' פ"ג מהל' יו"ט הלכה יח: נו ג מיי' פ"ג מהלכות יו"ט הלכה יח סמג עה טוש"ע או"ח סי' תצח סעיף יד: נה ב מיי' פ"ג מהל' שבת הלכה ח: נו ד טוש"ע או"ח סי' תצח סעיף טו: נז ה ו מיי' שם סעיף טז: נח ז מיי' פ"ג מהלכות יו"ט הלכה ט [ופ"ל מהלכות שבת הלכה כג] טוש"ע או"ח סי' תצח סעיף יז [וטוש"ע יו"ד סי' כח סעיף ג:]

נט ח מיי' שם ופ' כ"ה מהלכות שבת הלכה כא טוש"ע או"ח סי' תצח סעיף ו [וסי' שח סעיף ה:]